

A
FIZIKAI INTÉZET
és az
ATOMKI
közös
SZEMINÁRIUMA

HETÉNYI BALÁZS

(Fizika Intézet, Bilkent Egyetem, Ankara, Törökország)

**A konduktivitás átfogó elmélete: szuperfolyékonyság,
szupravezetés és normális vezetés megkülönböztetése
a transzport együtthatók segítségével**

címmel előadást tart

2014. június 5-én
csütörtökön
11:00 órakor

az
E7-es szemináriumi teremben
(Bem tér 18/B., I. emelet jobbra)

A konduktivitás komprehenzív elmélete

Hetényi Balázs

Fizika tanszék, Bilkent Egyetem, Ankara, 06800, Törökország

A Drude súly (D_c) azon mennyiség amely megkülönbözteti a szigetelőket a fémektől. D_c az alapállapot fluxus szerinti második deriváltjával arányos. Ez a második derivált kifejezés megjelenik a D_c -n kívül a Meissner súlyban (n_s), valamint a szuperfolyékony rendszerek forgási inerciájának nem klasszikus kontribúciójában (I_{nc}). A három mennyiség matematikailag azonos (eltekintve konstansoktól), viszont fizikailag nagyon különböző jelenségeket írnak le. Így felmerül a kérdés, hogy lehet a három mennyiséget megkülönböztetni? Erre a kérdésre választ először Scalapino, White, és Zhang adott. SWZ kiindulási pontja, hogy a fluxus szerinti derivált kétértelmű. Lehet adiabatikus deriváltként értelmezni (a függvény amit deriválunk mindig ugyanaz az állapot, vagyis a perturbált állapot lehet gerjesztett), vagy un. “envelope” deriváltként (a függvény amit deriválunk mindig az alapállapot). Az előadás során rávilágítok, hogy ezen séma nem lehet végleges válasz az eredeti kérdésre: egy dimenzióban nem alkalmazható, csak két kategóriát definiál, valamint variációs kontextusban sem alkalmazható. Az előadás hátralevő részében egy másik megoldási stratégiát vázolok fel. Ebben a megoldásban az első lépés az áram kifejezése egy Berry fázis által. A kifejezés maga szintén többféleképpen értelmezhető: pl. egytest operátorok átlagának összege, egytest operátorok összegének átlaga, vagy két-test operátorok átlagának összege, stb. A különböző áram kifejezésekből különböző transzport együtthatók következnek, a fent említett esetek közül az első D_c , a második I_{nc} , a harmadik n_s . A módszert igazolja, hogy az így levezetett transzport együtthatók a megfelelő fizikai jelenségeket leíró nem-diagonális hosszútávú rendre (off-diagonal long-range order (ODLRO)) érzékenyek, így I_{nc} az egy-test redukált sűrűségmátrixban fellépő ODLRO-ra, n_s pedig a két-test redukált sűrűségmátrixban fellépő ODLRO-ra, D_c pedig a teljes (N rendű, ahol N a teljes részecskeszám) sűrűségmátrixban fellépőre. Ezen eredmények összeegyeztethetőek mind Yang korábbi eredményével az ODLRO-val kapcsolatban, mind Kohn hipotézisével a lokalizáció és a szigetelés közötti egyértelműségről. A bozonokat tartalmazó szuperfolyékony anyagok esetében pedig egy egyértelmű kritérium definiálható amely megkülönbözteti a Bose-Einstein kondenzátumot a szuperfolyadéktól.

1. D. J. Scalapino, S. R. White, S. C. Zhang, Phys. Rev. Lett. **68** 2830 (1992), Phys. Rev. B **47** 7995 (1993).
2. B. Hetényi, J. Phys. Soc. Japan **83** 034711 (2014).
3. B. Hetényi, J. Phys. Soc. Japan **81**, 124711 (2012), Phys. Rev. B **87**, 235123 (2013).
4. C. N. Yang. Rev. Mod. Phys. **34**, 694 (1962), W. Kohn. Phys. Rev. **133**, A171 (1964).